

Bartal Klári**Pilátus ébresztése**

Ébredj, Pilátus, emeld fel fejed,
Villanjon szemed halott sugára,
Mozduljon a láb, mely bénán nyugszik,
Roppanjon halkan a merev gerinc
S a kéz, az átkos, tisztára mosott
Rebbszen végre s lásd rajta a vért.
Állj fel s jer elő! Sírod homálya
Nem rejteth immár. El kell számolnod,
Mert nem egyedül tettéért felel
Csupán az ember. Vétkes mulasztás
Terheli lelked. Te lusta voltál
Az Ember Fiát végighallgatni
S könnyen hajlottál a gyűlölettől
Fröcskölő papok bujtó szavára.
Népszerűséget hajhásztál, gyáván
Kezedet mosva, halált kiáltva.
Pulpitusodról le nem taszított
A vértől gőzös, őrzöngő népség
S hitted, rád nem száll a vétek átka.
Nem tudad, vajon, a csöcselékben
Több lator ordít, kik a keresztet
Önbűnük ellen kívánják másnak?
Rossz gyengeséged hozta gyümölcsét
S iszonyú hangját dörgő viharok.
Megrendült egét félte sok ember
S házad asszonya kerülte ágyad,
Gyászolván szívből Jézus halálát
Csakúgy, mint szavad, amelytől borzadt.
Te rest a jóra, felelj most nekünk:
Mire ítéljük téged, utólag,
Ki reánk hoztad borzasztó sorsát
A bűnbe mindig visszaesőknek?

Székesfehérvár, 2002. szeptember 23.

Dal a lappokról

Kóta körül virág virít,
Messzi mező megrészegít.
Hej-hó, száll a szó,
Lapp testvér, te vándorló.

Csodarének csordájától
Kölcsön kapott világról
Hej-hó, száll a szó,
Lapp testvér, te vándorló.

Téli ruhád tőlük nyered,
Húsuk üzi éhségedet.
Kék kötényed szemük színe,
Piros vérük a szegélye.
Hej-hó, száll a szó,
Lapp testvér, te vándorló.

Lápvidéken termett tintád.
Hjotronnal írt sárga mintád
Motívumát honnan hoztad?
Pásztorbotját vén Somogynak
Ki faragta? Sámánkezed?
Tág szita az emlékezet.
Hej-hó, száll a szó,
Lapp testvér, te vándorló.

Cserény mellett magyar virág,
Volt valaha közös világ,
Hej-hó, száll a szó,
Lapp testvér, te vándorló.

Norrköping, 2002. június

Bartal Klári

Jázminvirágzás

Svéd földön most virágzik a jázmin. Édes illata elszomorít. Öreg párkányi nagyanyám juttatja eszembe, ahogy roskatagon ül a plébánia udvarán a konyha mellett, a jázminbokor alatt. Kendője mélyen a homlokába húzva, reszketeg kezével krumplit hámoz. „Králikám – sóhajtja – hozz már le a kertből egy kis petrezselyemzöldjét!” aztán pilledten fordul fia házvezetőnője felé: „Elfáradtam, Ilonkám, megyek lepihenni.” És tipeg, görnyedten cipelve tizenkét szüléstől meggyötört testét. S én nézek utána, hat évesen értetlenül állva a szomorú tény előtt: a Mama öreg. Öregebbnek tűnik Tatánál, aki hajnalban már behozta a kamrába a friss földiepreit s aki most újságot olvas a kerti székben. Pedig Tata már nyolcvan is elmúlt s tudom, az én szememben idősnek tűnő pap nagybátyám is az ő fia. De a Mamát valahogy nem értem. Hiszen a zombolyai Mamuka olyan fürge, fiatal és játszik, hancúrozik velem. Igaz, sírni is láttam, többször, mint a Mamát. Aki rendszerint csak sóhajtozik, panaszra is fáradtan. S akinek örökké párás szeme már az öregbetűket sem látja s az avitt imakönyvből az én tisztem estefelé a könyörgéseket felolvasni. Mamuka pedig köt, horgol fáradhatatlanul s közben meséket mond az ő furcsa, kacagni valóan keverék sváb-magyar nyelvén. Hát inkább hozzá vonzodom.

A palóc Mamát inkább sajnálom, kissé távolságtartó tisztelettel. És tudom, hogy a templom védőszentje is miatta szent Katalin. Hiszen ő nem csupán az én mamám, de a plébános édesanyja is – és aki ilyen beteg és öreg, az csak szent lehet. Tudom, de erről senkinek sem beszélek, mert ez az én titkom. Ahogy azt sem közlöm senkivel sem, hogy az ezüstoffenyőn lakó vadgalamb a pokolba fog kerülni. Mert hazudik. Az iskolából este hazatérő édesanyám füle hallatára kiabálja le nekem, hogy „megállj csak, megállj csak” – pedig nem is rosszalkodtam. Sajnálom is kicsit első haragom elmúltával. Csöndben meg is siratom – de ez is az én titkaim közé tartozik. Azaz, hogy tartozott, mert Tata kiszedte belőlem a minap. Sodort egyet hosszú bajuszán, aztán kézen fogott: „A galamb megérdemli a sorsát, te meg jér vélem a kertbe, ott füttyülnek a sárgarigók s az nem olyan haszontalan népség.” „De, ugye nem mondja el Tata senkinek?” – riadoztam, mert a barna szemek mélyén leplezetlen derűt láttam megcsillanni. „Sok bajom is lenne, főleg öreganyáddal – nyugtatott meg – ha mindent, amit hallok, az orrukra kötnék.” És vitt a kertbe, külön uzsonnára, ami örökké korgó gyomromnak nagy öröm volt. „Egyél – sercentett a pipája mellől – a mai ebéd után nem árt.” A mai ebéd ... No, olyan sem volt még. Ilonka néni nagymosást rendezett, így aztán a főzés – takarítás édesanyámra maradt. Kelkáposzta főzelék került kilencedmagunk asztalára, száraz rántással, mert a zsír elfogyott. Kenyér viszont jutott hozzá. Rajtam kívül mindenki keveset kért s anyám kisírt szemekkel ürítette a bősé-

ges maradékot a Bodri tányérjába. Úgy látszik, az sem volt éhes, mert beleszagol-
ván, a hátsó felét mutatta az edénynek. Tata ráhunyorított a menyére: „Látja, még
a kutyának sem köll a Maga főztje!” Az áldott jó Mama fölemelte köszvénytől
kifordult ujjú kezét, úgy fenyegette meg a gallérjába vihogó fiatal káplánt s Tatát
csöndesen leállította: „Amihez a férfi nem ért, abba szeret leginkább beleszólni.”
S felállt, lassan vetve a keresztet: „Köszönjük a Úr Istennek!”

A temetésére nem vittek el. Akkor már az ország másik felében laktunk és egy
merőben más korridorban. Határsáv volt a szörnyű intézmény neve, s a nyugati és
déli részekben élők nehezen látogathatták egymást. A hatalom birtokosai féltek
az esetleges „hírvivőktől”. Még a családi temetésekre is csak külön rendőrségi
engedélyek birtokában lehetett eljutni. S akkor épp csak apámnak kegyeskedtek
azt megadni...

Az idő pedig pörgött, megállíthatatlanul. Nagy lány voltam már, amikor először
jutott eszembe: a saját szempontjából milyen jó időben is halt meg a Mama. Mert
ami ezek után jött, abba szegénynek úgymint beleszakadt volna a szíve. Nem látta
büszkesége, pap fia elhurcolását, megaláztatását és a pribékek okozta sebeit. Nem
hallott rajongva szeretett tengerészkapitány fia tököli éveiről. Szenvedett ő anél-
kül is ő eleget. A hajdani katonavirtussal vagyont és nemességet szerzett nagy
család, amely alispánt, gvárgyánokat, perjeleket adott a hazának, lassanként el-
szegényedett. A délcegjárású, Erzsébet királynő-frizurás nemespani Bartal Kata-
linnak már csak a kutyabőr maradt a stafirung mellé. No, meg annyi, hogy esküvő
előtt egy évre Pozsonyba utazzon „német szóra” – ahogy akkor mondták. (A vő-
legénynek ezalatt kellett bizonyítania „mester” – voltát: saját kezűleg felépíteni
az Ipolyon a vízimalmot, amelyben majd dolgozni fog.) És jöttek a gyerekek sor-
ban.

Szült a Mama, szült és temetett. Öt kicsiny fejfa után ifiasszony lánya kereszt-
je szomorította szegényt. S aztán odaveszett szülőföldjét siratta... Mire három fiát
kitanítottatta, másik lányát férjhez adta, a rosszul választott vő adósságait rendezte,
kisegítette megszorult rokonait, teljesen fillér nélkül maradt. A negyedik fiút a
legidősebb testvér segítette a tengerészethez, maga is a Duna-hajózás tisztje lé-
vén. Hogy apám, a legkisebb, hogy szerezte diplomáját, az kész regény. Tata és
Mama akkor már Jóska bátyám plébániáján éltek. A plébánián, ahol sok volt a
rózsa. És volt jázminbokor.

Tavaly rózsákat vittem a szőregi temetőbe, ahol együtt nyugszik Mama, Tata
és Jóska bátyám. A jázmin pedig most virágzik svéd földön. S én szomorú va-
gyok. Lesem a híreket és várom az októbert, amikor végre átbálgathatok a Mária
Valéria hídon és rég halott, párkányi nagyanyámra gondolok. Talán velem lesz,
talán elsuhan mellettem az Öreg utca felé, vagy bekukkant a Szent István utca
házaiba, számba véve a még élőket, a még magyarokat.